

Sorundanet Nynäshamns kommunparti

Kommunfullmäktige
Nynäshamns kommun

Västerby 2020-09-17

Tilläggsyrkande rörande bildande av naturreservat i Stora Vika, § 91

Bakgrund

Att samhället Stora Vika har en stor potential vet alla som varit där. Inte minst under den här sommaren har det varit tydligt att Stora Vika och kalkbrottet är en mycket stor turistattraktion. Samhället och dess omgivningar har dock varit utsatt för omfattande miljöpåverkan från flera olika verksamheter under lång tid.

Industrihistoriskt intressant

Kalkbrytningen började 1949 och fabriken var då en av världens största och modernaste med en kapacitet på cirka 1 200 ton cement per dygn. Stora Vika fortsatte att växa och kom att stå på topp under framförallt 1950- och 1960-talen. 1952 invigdes affären med tillhörande postkontor och 1955 stod den egna skolan färdig med plats för 400 elever. Invånarantalet var då 1000 personer. Under 1970-talet började den stora cementfabriken bli dyr i drift. Cementen tillverkades enligt den s.k. våtmetoden, vilken var mycket energikrävande. Till sist gjorde konkurrensen från bland annat polsk betongindustri att anläggningen i Stora Vika blev olönsam. Vid årsskiftet 1980/1981 lades tillverkningen ned. Efter nedläggningen stod fabriken tom i många år. Kalkbrottet vattenfylldes så småningom och kom att bilda en konstgjord sjö av ganska stora mått. Följande verksamheter med stor miljöpåverkan har funnits i Stora Vika:

- Skånska Cementgjuteriet, numera Heidelberg Cement - tillverkning av cement. Verksamheten förbrukade årligen bl.a. 600 000 ton kalksten, 50 000 ton lera, 80 000 ton kol och 45 miljoner kilowattimmar elektrisk energi.
- Nycol - Tillverkning av kolbränsle i pulver- och slurryform, kolslurry.
- Rondeco, senare Bedminster - kompostering av hushållsopor, slutade med konkurs. Verksamheten tog dagligen emot 70 ton avfall. Även flisning av kreosotimpregnerade järnvägsslipers.
- Talloil - Tillverkning av biooljor, bland annat tallbecksolja, i dagbrottet och fabriksbyggnaderna. Tallolja är en restprodukt vid tillverkning av pappersmassa enligt sulfatprocessen.
- Stockholms Bulkhamn - mellanlagring av byggavfall.

Sorundanet Nynäshamns kommunparti

Västerby byväg 1, 137 94 NORRA SORUNDA
Tel 0708-92 17 50, kontakt@sorundanet.se

13 RP 82

Arkitekturhistoriskt värde

Stora Vika är inte bara industrihistoriskt intressant. Stora Vika planerades som ett mönstersamhälle av arkitekten Gustaf Lettström och gästas regelbundet av arkitekter och studenter.

Stora naturvärden

Kalkbrottet bjuder idag på stora skönhetsvärden och naturvärden. Tack vare den kalkrika marken trivs ett stort antal fjärilsarter.

Bildande av naturreservat

Sedan 2016 har ett arbete pågått för att bilda ett naturreservat av kalkbrottet i Stora Vika. Ett förslag till skötselplan och naturreservatsföreskrifter har arbetats fram och varit ute på samråd våren 2019. Vår kommun har också låtit göra en ekonomisk värdering av marken.

Sorundanet Nynäshamns kommunparti är positiva till att arbetet med att bilda naturreservat av Stora Vika kalkbrott fortsätter. Samtidigt är vi dock oroade över att vår kommun kan bli ansvarig för att sanera eventuella miljöföroreningar, om vår kommun genomför ett köp av marken utan att göra en inventering. Detta har vi också lyft i kommunstyrelsen 2020-09-03 genom att väcka ett ärende.

Interpellation och interpellationssvar 2014 om miljöfarlig verksamhet

Vår oro grundar sig bland annat på svaren på den interpellation angående miljöfarlig verksamhet i Stora Vika, som vi ställde i kommunfullmäktige till miljö- och samhällsbyggnadsnämndens dåvarande ordförande Daniel Adborn 2014-01-31.¹ Det är särskilt svaren på interpellationen beträffande fråga 2 och 4, som väcker oro.²

I fråga 2 undrade vi: "Finns det eller planerar kommunen en inventering av hela Stora Vika inklusive kalkbrott, fabrik och fabriksområde, soptipp, VA-lösning och angränsande havsvik?"

Svar: "Det har gjorts inventeringar i Stora Vika bakåt i tiden av olika aktörer. Enligt miljöbalken är verksamhetsutövaren/fastighetsägaren ansvarig för att undersöka och ev. sanera när miljöpåverkande verksamhet utövas. Därför har Cementa (Skancem) genomfört undersökningar som visar på förorenade massor inom fabriksområdet och deponin, deponerat stenkolk inom och strax utanför fabriksområdet samt deponerade askor i "dammarna" ovanför kalkbrottet. Även vattendrag som leder in i området från norr var med i inventeringen. Kommunen har analyserat lakvattnet från deponin. Myndigheten Sveriges geologiska institut har genomfört undersökning i Fällnäsvisken. Svealands kustvattenvårdsförbund gör provtagningar i Fällnäsvisken två gånger per år gällande näring, ljusförhållanden, syrgas och växtplankton. Detta ligger som underlag till de statusklassningar som görs inom vattenförvaltningen".

Som framgår av ovanstående, är det verksamhetsutövaren/fastighetsägaren som är ansvarig för att undersöka och ev. sanera. Detta innebär att ansvaret för undersökning och sanering övergår till kommunen, om detta inte undersöks och åtgärdas innan ett eventuellt köp av marken sker.

Fråga 4 lyder: "Finns det anledning att tro att miljöskadliga ämnen och gifter finns kvar från tidigare verksamhet?"

Svar: "Ja det finns förorenade massor kvar, enligt punkt 2."

Enligt svaret ovan är det konstaterat att det finns förorenade massor. Det innebär att om vår kommun köper marken, blir vår kommun ansvarig för att undersöka och sanera miljöföroreningar. Detta kan innebära stora kostnader och det är rimligt att dessa kostnader finns med i diskussionerna om ev. köp med den nuvarande fastighetsägaren.

¹ <https://sorundanet.se/2014-01-31/index.html>

² <https://sorundanet.se/2014-02-27-1.html>

Yrkande:

Med bakgrund av ovanstående yrkar vi bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut:

1. att arbetet med att bilda naturreservat av Stora Vika kalkbrott fortsätter enligt alternativ 1a, inköp av mark på del av fastigheterna Stora Vika 6:1 och 6:29
2. att kommunstyrelsen får i uppdrag att gå vidare med markförhandling med fastighetsägare med utgångspunkt i kommunens värdering
3. att miljö- och samhällsbyggnadsnämnden får i uppdrag att bereda alternativ 1c för beslut, om markförhandlingen inte är avslutad 6 månader efter att kommunfullmäktige fattat beslut om fortsatt reservatsbildande
4. att kommunstyrelsen följer upp om markförhandlingarna på något av de närmaste kommande kommunstyrelsesammanträdena.

Tilläggsyrkande:

Vi yrkar dessutom:

1. att vår kommun säkerställer att fastighetsägaren är insatt i sitt ansvar beträffande befintliga föroreningar från miljöfarlig verksamhet
2. att vår kommun sammanställer tidigare inventeringar av föroreningar från miljöfarlig verksamhet för att få en översiktlig bild av omfattningen av föroreningarna och vilka åtgärder som behöver vidtas
3. att vår kommun utifrån sammanställningen i punkt två gör en övergripande bedömning av de ekonomiska risker och ansvar som vår kommun ikläder sig i samband med ett eventuellt köp.

För Sorundanet Nynäshamns kommunparti

Lena Dafgård
Ledamot i kommunstyrelsen,
i barn- och utbildningsnämnden
samt i kommunfullmäktige

Per Ranch
Ersättare i kommunstyrelsen,
miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
samt ledamot i kommunfullmäktige